

А.О. Фатенок-Ткачук,
Луцький національний технічний університет

ПРОБЛЕМИ УЧАСТІ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток економіки будь-якої держави залежить від інвестиційного середовища на внутрішньому ринку. Активну участь у процесі формування такого середовища беруть саме комерційні банки. Стабільність економічного розвитку залежить від ступеня точності і еластичності банківської системи, її ефективного функціонування.

Основні напрями участі банків в інвестиційному процесі такі:

- мобілізація банками засобів на інвестиційні цілі;
- надання кредитів інвестиційного характеру;
- вкладення засобів у цінні папери, паї.

Ці напрями тісно пов'язані один з одним. Мобілізований капітал, заощадження населення та інші вільні грошові кошти використовуються банком з метою їх прибуткового використання.

Згідно з чинним законодавством комерційні банки можуть здійснювати операції з цінними паперами у таких напрямках: як емітенти цінних паперів; як інвестори; як посередники, що виконують операції з цінними паперами в інтересах та за дорученням своїх клієнтів. Через недостатній розвиток вторинного ринку цінних паперів діяльність банків у даному напрямку на сьогодні значно знизилась у порівнянні з 1998-2002 рр. Основною діяльністю на ринку цінних паперів для вітчизняних банків залишається депозитарна діяльність, тобто діяльність з надання послуг щодо зберігання цінних паперів та обліку прав власності на цінні папери, а також обслуговування угод із цінними паперами.

Для активізації інвестиційної діяльності банків необхідна ефективна взаємодія з реальними секторами економіки. Проте темпи зростання обсягів кредитів, що надаються банками відповідно до напрямків виробництва, в два рази відстають від темпів інфляції. Загальний обсяг кредитів банків в економіці сягає 10 % ВВП, тоді як у ряді країн з перехідною економікою він досягає 90 %, а в розвинутих країнах – 115 %. Така ситуація пояснюється високим рівнем ризику, який виникає через загальний стан національної економіки та недосконалість юридичного захисту інтересів банку як кредитора.

Іншим чинником, який сповільнює розвиток інвестиційної діяльності банків, є короткостроковий характер ресурсної бази банків. Це пояснюється невідповідністю короткострокових пасивів банків потребам в інвестиціях, внаслідок чого інвестиційне кредитування несе загрозу ліквідності банку.

Щодо проектного фінансування, то кредитні служби невеликих банків не володіють достатнім досвідом і методичним забезпеченням для здійснення

аналізу сучасних інвестиційних проектів. У таких умовах посилюється необхідність раціонального відбору інвестиційних проектів.

За оцінками аналітиків, менше 15 % банків займаються маркетинговим дослідженнями інвестиційного ринку, лише 60 % банків вимагають подати бізнес-плани з використання отриманих коштів. Проблема ускладнюється через незадовільний аналіз кредитоспроможності позичальника, неякісне забезпечення кредитів, обмеженість і непрозорість фінансової інформації про стан підприємств.

Важливим заходом, який дозволить мінімізувати ризики, може стати державне гарантування інвестиційних кредитів. Яскравим, але чи не єдиним прикладом такої практики може бути кредитування “Мотор-Січ” імені Антонова з метою виконання спільного українсько-російського проекту виготовлення комплектуючих до літаків “АН-124”.

Поліпшити стан інвестиційної діяльності комерційних банків допоможе підвищення платоспроможності суб’єктів господарювання, вироблення практики страхування інвестицій, удосконалення методики відбору інвестиційних проектів, заснування організацій, які займатимуться фінансовим консалтингом, активізація вторинного ринку цінних паперів.